

Taula

- 11 *Granit*, el compromís ètic del poeta
- 19 Mare-marès
- 23 Perquè l'entoni sense pietat
- 24 Boscatge
- 25 Bressol del fill quan mama
- 26 *Post mortem*
- 27 Diorama
- 28 Aixovar
- 29 Temporal
- 30 Brindem
- 31 Cou
- 32 La neta
- 33 Metafísica aplicada
- 34 Les desplomades
- 35 Diàspora
- 36 Estoica
- 37 Ethos
- 38 Oasi
- 39 Esqueix
- 40 Polisario
- 41 L'espai folgat
- 42 Fèrtil
- 43 Mutació amfíbia

44	Orientació
45	Enrocat
46	L'etern retorn
47	Un hivern a Menorca
48	Famèlica indigestió
49	Aritmètica
50	Polifem
51	De vorera
52	Walden
55	<i>Pretend it's true</i>
56	Violada
57	Trinxat
58	La fadrina
59	Fòssils a la platja
60	La pescadora
61	Gin
62	Merichane
65	<i>Pathos</i>
66	La casa d'estiu
68	Assassinades
70	Sempreviva
71	Momificació

Granit, el compromís ètic del poeta

La paraula en el temps de la poesia és, entre moltes altres coses, manifestació encesa dels dolors, els conflictes, les respostes ètiques, les resistències, l’afirmació més profunda d’una realitat humana sotmesa als embats i als canvis de la història. És paraula que no s’entreté o emmiralla en jocs purament estètics o gratuïts, sinó que conforma —dona forma—, amb la sempre renovada i infinita capacitat del llenguatge, a l’expressió més pregona de l’existència humana mitjançant una mirada oberta, autèntica, compassiva. I entengui’s bé el mot compassiva. Com diu Chantal Maillard: “A diferència de la pietat, la compassió emergeix en l’ànim equànime... La compassió que cerc no s’apiada. Acompanya.” Així, doncs, actitud compassiva dins la necessària resposta ètica davant de l’altre, un altre a qui la poesia pot donar veu, ser veu de l’altre. El poeta, per tant, pot donar veu a l’altre i també ser veu que es rebel·la, que interroga, que qüestiona, que reivindica. Veu dura, si cal. Veu resistent com el granit.

Granit és justament el títol del volum que teniu entre les mans i segur que la força expressiva de l'obra, la potència de la veu que hi ha al darrere, el seu contingut fonament humà, la radical resposta ètica que presenta, fan del tot prescindibles aquestes paraules en un pròleg que entenc més com un acompanyament al poeta i a l'amic que no com una introducció que els poemes, ben cert, no necessiten. En tot cas no puc fer més que agrair la confiança que m'ha fet Carlos Minuchin en voler que les meves impressions de la lectura s'incloguin al començament d'aquest magnífic *Granit* que consolida la trajectòria i l'evolució poètica de l'autor amb un llibre que commou, interpel·la i sacseja el lector, amb una poesia que sap arriscar, que comunica una veritat sense concessions, fruit d'un compromís ètic indefugible i que demostra una consciència molt clara de l'ofici de poeta i de la passió per l'escriptura.

Granit em sembla que representa una passa més, una forma d'anar més enllà, en la temàtica que Minuchin va començar a desenvolupar a *Magma*, el seu llibre anterior. El títol mateix que, abans de llegir els poemes, em va sorprendre ens remet també, en certa manera, a aquell volum, atès que el granit és una roca plutònica o intrusiva formada a partir d'un magma primigeni. La relació, per tant, entre aquests dos volums quedaria ja manifestada d'entrada en ambdós títols. Ara bé, si a *Magma* el poeta comprometia la seva veu en la causa feminista i en la denúncia del masclisme, ara ja no es conforma a parlar en tant que home, sinó que ara la veu es transforma i ens parla

directament en la forma femenina, possiblement la millor manera de ser veu profundament compromesa i ser veu en l'altra. I Minuchin té la capacitat de fer aquest exercici de la manera més natural, i per tant autèntica, sense cap tipus d'impostació ni afectació, punt de trobada, lloc on es dilueixen les fronteres.

El granit du també implícita la idea de la duresa, de la resistència. I justament la resistència és un del temes que conté el llibre. Una resistència activa, ferma, rebel, no una resistència conformista i resignada. La resistència de la dona que combat pels seus drets, la resistència d'un poble que no vol perdre la seva llengua i la seva identitat, la resistència de la reivindicació, de la lluita que atorga tota la potència de l'ésser. *Granit* ens parla amb un llenguatge esmolat i amb les metàfores potents a què el poeta ens té acostumats i que sovint són com una sacsejada a una consciència adormida, com la sotragada d'una descàrrega:

Tens els ovaris farcits
amb tota la potència de l'ésser.
Tens l'úter roent com una pedra d'esmolat.

Amb l'excel·lència dels seus versos contundents, les citacions de les poetes Mary Oliver, Maria-Mercè Marçal i Margaret Atwood que encapçalen el llibre són una inequívoca introducció al gran tema que Minuchin afronta amb tota honestedat, de manera rigorosa i valenta a *Granit*, una reflexió fonda, empàtica, en què la raó, l'emoció, la denúncia, el clam dels poemes s'intensifiquen gràcies al tractament de les imatges i a una expressivitat

sense concessions que no defuig la cruesa del llenguatge quan és necessari i que el poeta sap controlar amb eficàcia i seguretat.

Un dels primers poemes del llibre ens remet a Salvador Espriu mitjançant dos versos que són l'inici del poema titulat "Perquè l'entoni amb compassiu amor" del poeta de Sinera. Minuchin transforma el títol en un clar missatge combatiu: "Perquè l'entoni sense pietat". El poema es refereix a la violència contra les dones, aquesta barbàrie que no es pot contemplar des de la pietat, ni des del silenci ni l'oblit. L'afirmació de la lluita contra aquest flagell, de la fermesa que manifesta la veu femenina que parla, la veu transformada del poeta, ens introdueix de ple en l'eix central de *Granit* i es clou amb dos versos que proclamen una era nova, una certesa esperançada, dos versos que conformen, de fet, una esplèndida divisa:

Som el broll ufà d'una font nova,
el demà és nostre.

Aquest demà, però, és evident que no serà el fruit d'un camí fàcil, que no serà donat sense sofriment. El poeta, la veu poètica que parla, no és ingènua i sap que ha de seguir "rost amunt / amb pas ferm / a contrapel" perquè "el camí abstrús de la llibertat no té dreces". I el camí ha de ser forçosament una lluita compartida, col·lectiva, compromesa per difícil que sigui. D'aquí segurament el poema "Brindem", que demana que cap dona "accepti el fat / amb el cap cot". Aquesta invocació a la pròpia dignitat, a una resposta necessària davant les agressions de tota

mena és inherent també a aquesta veu poètica que denuncia i es rebel·la, que cerca una vida plena en què quedin vençudes totes les barreres que encara s'alcen per a la dona.

L'habilitat del poeta en la creació de metàfores punyents contribueix a intensificar l'expressivitat i contundència dels poemes en la denúncia, en l'exposició del patiment, en la resposta d'una voluntat plena de fermesa, en la força de la raó. Com ja he apuntat, aquesta capacitat l'havia demostrada Minuchin en els llibres anteriors i és, crec jo, una de les característiques d'un estil que cerca sempre comunicar de la forma més exacta i rica de connotacions el pensament o la idea que vol transmetre. Mai no és, doncs, un recurs gratuït o una retòrica simplement formal, sinó una construcció necessària per al poema. Vegeu, per exemple, aquests versos del poema "Cou":

Cada esglai, cada variu,
cada nafra,
cada germana sotmesa
ressona entre els plecs de les cuixes
on habiten mòrbides paparres.
Tenim la dignitat ulcerada.

Una altra característica de l'estil del poeta són els finals de poema contundents, com aquest mateix acabat de transcriure, que l'arrodoneixen sovint amb versos antològics. Potser no és aliena a aquesta característica la formació de filòsof de Minuchin, ja que aquests finals representen com una síntesi, una condensació, el resultat lògic del contingut del poema. I tanmateix són

indiscutiblement poètics, fets moltes vegades amb imatges vigoroses i de forta càrrega emotiva, alhora que ens poden fer pensar d'alguna manera en l'aforisme de caràcter filosòfic, una essencialització del pensament, del poema mateix. Vegem un altre exemple:

La dignitat d'un poble
no és amputable.

La defensa de la dignitat és un clam que travessa les pàgines de *Granit*. La dignitat de la dona, de les víctimes de la violència masclista, de totes les dones que sofreixen, que són relegades a l'oblit, l'abandó social, la soledat; també la dignitat de la llengua, la dignitat dels oprimits, dels vençuts, en definitiva la dignitat humana. Vegeu el bell i emotiu poema "Aixovar", d'una escriptura exquisida i acabat en uns versos que, amb les paraules justes, tenen un gran poder d'evocació i que aconseguen dir tant amb uns pocs elements:

la línia serrada dels Pirineus com un epitafi
i l'olor perduda de llana bona i de República.

El poeta sap també explicitar, sense caure en sentimentalismes, les deixes del dolor, les marques del patiment, la brutalitat patida per la mare —com poden ser tantes altres— del poema "La casa d'estiu", en què no hi manquen trets d'ironia com la descripció del paper horrible de la paret del dormitori, o de les rajoles color blau cel, en l'entorn d'una vida carregada de sofriment i que tan bé recrea la sensació d'un món esbucats i

d'una tristesa infinita. Restes visibles d'un passat que no pot mostrar però "ni el rastre de la mà alçada ni de la suor freda, / cap senyal del cinturó deslligat, ni dels trencs als llavis".

Amb *Granit*, Carlos Minuchin, tot adoptant la veu femenina quan parla la primera veu de la poesia —per dir-ho en els termes de T. S. Eliot—, ha creat aquest cant de denúncia, de resistència, d'expressió del dolor, dels traus i de les ferides que tantes dones han patit i que encara pateixen, cant a la lluita per un altre món possible. Per açò en el cant de *Granit* hi ha també el convenciment i l'esperança d'aquest futur en què siguin esborrades les fronteres que encara impedeixen la igualtat i, per tant, el gaudi d'una vida en plenitud per a totes les dones.

Amb aquest nou llibre, el poeta ha sabut arriscar i se n'ha sortit de manera esplèndida. Arriscar és sempre el camí que té el poeta per assolir noves fites, per evolucionar en la seva obra. Però el risc no es pot assumir sense coneixement i sense el domini de les eines expressives, sense un treball rigorós i una necessària reflexió davant cada nou repte. No cal dir que Carlos Minuchin ho sap fer. Amb tres llibres publicats, i premiats, en poc temps, demostració de la seva capacitat de treball, ha assolit ja una veu poètica pròpia i un magnífic domini dels recursos expressius, de la concepció i estructura de l'obra i d'uns procediments estètics que donen forma, i açò em sembla primordial, a una poesia d'alt contingut ètic i a una escriptura compromesa, rica, molt ben elaborada i amb plena consciència de l'ofici.

PERE GOMILA

Perquè l'entoni sense pietat

No serà la cançó de l'odi
ni tampoc pietosos els dits
que no es despengen ans s'arpleguen
en puny clos i fan sagnar d'ungles
el palmell de la mà esquerra i porpra.
Que no us meni engany, la injustícia fou fonda,
la humiliació llarga i amples els camps erms
d'aquesta terra nostra de pobres sembrats, però nostra.
No seré jo qui oblidi les ones ni les hores,
les paraules mai seran forques senyorials.

No tenim por de la mort.

La nit no m'acull, em sé cansada
però no prou com pel silenci o pel fossar.
El meu nombre també se salva de la unitat,
perquè som tantes que perd el compte,
però això no té res de maligne ni desert.

Som el broll ufà d'una font nova,
el demà és nostre.

Boscatge

Anhels enfangats
i profundes petjades
es perden heura endins.

Penses que la pluja d'avui
pot emboscar el verd neguit
de la rememrança.

La bava d'un caragol
dibuixa l'absurd camí
del desconsol iridescent.

És cert,
vas ser tu
qui va matar el teu fill,
però també
qui el va fer néixer.

Aquesta obra ha estat guardonada amb el II Premi Pont Vell de Poesia del certamen literari Vila de Montblanc, 2021. El jurat estava format per Pep Civit, Jordi Llavina, Carme Lòpez, Mònica Socias, Àngels Marzo i Pau Civit, que actuà com a secretari.

© del text: Carlos Minuchin Vilafranca, 2022

© del pròleg: Pere Gomila Bassa, 2022

© d'aquesta edició: Pagès Editors, SL, 2022

Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida

www.pageseditors.cat

editorial@pageseditors.cat

Primera edició: març de 2022

ISBN: 978-84-1303-347-1

DL: L 69-2022

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, SL

www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.